

ZOMERAVONDONTMOETINGEN OP DE AGNIETENBERG

Wat zou Thomas er van zeggen.....

Zaterdag 16 juni 2007

TEKST: Jaap Goedmakers, legeraalmoezenier/ pastor:
'Respectvol Samenleven'

Beste mensen,

Wij zijn hier vanavond op een bijzondere plaats in de geschiedenis van Zwolle. Bergklooster, de plaats waar het klooster van de Broeders en Zusters des Gemeenen Levens heeft gestaan. En ik vind het een eer dat ik gevraagd werd door de Stichting Thomas à Kempis om hier het woord even kort tot u te mogen richten, over een onderwerp van alle tijden en alle windstreken: respectvol samenleven.

En dat vanuit de gedachte, zoals een bestuurslid het enkele weken geleden mooi verwoordde: "Wat zou Thomas à Kempis nu over dit zelfde onderwerp gezegd hebben, als hij hier nu zou spreken?"

Het wierp voor mij de vraag op hoe het erfgoed van de Moderne Devotie doorwerkt in de denkwijze van menig hedendaagse Christen.

Invloed heeft Thomas nog steeds op het Christelijke denken.

Het is niet voor niets dat kardinaal Simonis Thomas nomineerde voor de KRO-verkiezing: "De Grootste Nederlander", met de volgende woorden: "Wanneer het gaat om duurzame en wereldwijde invloed is er geen enkele Nederlander die in de buurt komt van Thomas à Kempis."

Zijn boek de Navolging van Christus is voor veel mensen nog steeds vaste lectuur en is na de bijbel, het meest verspreide en vertaalde boek op aarde.

Daarom mijn vraag rond de betekenis van de Moderne Devotie in onze tijd, die ik de komende minuten als achterliggende gedachte wil laten mee gonzen.

Enkele weken geleden was ik in Praag. Een hernieuwde ontmoeting met deze mooie stad met een rijke geschiedenis, maar ook trieste geschiedenis.

Ja, hernieuwde ontmoeting.

Ongeveer acht jaar geleden nam ik deel aan een studie- en bezinningsreis over de tweede wereldoorlog en zijn gevolgen voor de Joden in Europa. Een bezinningsreis met allemaal collega's werkzaam als geestelijk verzorger in de Nederlandse Krijgsmacht. Enkele legerpredikanten, aalmoezeniers, waar onder ik zelf en onze toenmalige legerrabbin.

We legden een deel van het traject van de verschrikkingen van de holocaust af.

We bezochten de Wannseevilla bij Berlijn waar het verschrikkelijke concept van vernietiging van het Joodse Volk door enkele zieke Duitse kopstukken werd uitgedacht,

Daar begon het allemaal.

We bezochten Theresienstad en Praag. Gingen daarna naar Krakov en kwamen uiteindelijk aan in Auschwitz en Birkenau. Een indrukwekkende reis, voor mij ook erg deprimerend en

deze reis heeft een even stevig litteken op mijn ziel nagelaten, als mijn uitzending naar Irak en naar Bosnië Herzegovina.

Verschrikkelijk als je dan bijvoorbeeld merkt in de Joodse wijk van Praag, dat van de Joden die vóór de tweede wereldoorlog in Praag leefden, haast niemand is overgebleven.

De oudste synagoge met alle wanden vol met de namen van de overleden Joodse Praagse inwoners herinnert daaraan.

Maar wat me van die bezinningsreis ook erg is bijgebleven was een wandeling door de moderne stad.

Die wandeling maakten wij onder begeleiding van een gids, die eind jaren zestig studiegenoot was geweest van Jan Pallach. Wij zijn toen naar het monument geweest waar Pallach herdacht wordt, gelegen bij het nationaal museum.

Jan liet op een zeer indringende wijze merken hoe zeer de vrijheid van mensen in het geding komt als men niet meer mag zeggen wat men denkt. Als er geen respect is voor de mening van de ander. Als je meningen opgedrongen krijgt.

Uit protest tegen de bezetting van de troepen van de Sovjet Unie als reactie op de Praagse lente van 1968, maar met name ook als meest indringende wijze van protest tegen de censuur, stak hij zichzelf in 1969 publiekelijk in brand. Ik kan me de beelden in het nieuws, als kind van 14 nog herinneren.

Het monument, een in het wegdek gemetseld golvend kruis, moest ik deze keer ook weer zien.

Vooraf ook om het aan mijn kinderen te tonen en duidelijk te maken waarom Jan Pallach dit offer gebracht had.

En dan komen er op dat moment allerlei gedachten in mij op:

Wat is nu vrijheid? Wanneer is een mens nu écht vrij? Is vrij zijn: je veilig voelen als je thuis kunt schuilen tegen de echte wereld, met alle luxe om je heen.

Kunnen kiezen uit zo veel voedingsmiddelen als je maar wilt?

De schappen van de AH liggen vol. De keuze is rijk. Dat was anders bijvoorbeeld in dat Praag van 1969.

Is vrijheid geen gebrek hebben aan geldelijke middelen om te kunnen kopen wat je wilt.

Of ben je dan juist een slaaf van je eigen consumptie?

Is dat namelijk niet net zo goed een vorm van onderdrukking. Geen respect hebben voor je vrije manier van denken. Je niet open stellen voor de ander, maar te sterk gericht zijn op jezelf en je eigen comfort.

Ik maak deel uit van de Nederlandse Krijgsmacht, zoals ik al zei. Ik mag pastor zijn voor Nederlandse militairen en hun gezinsleden/

Is vrijheid datgene wat mijn collega's in opdracht van de Nederlandse Staat en in samenwerking met andere NATO-landen nu proberen te bewerkstelligen in Afghanistan?

Is het dat misschien?

Of verwarren wij westerlingen het begrip vrijheid dan misschien met iets anders? Met welvaart, met onze zogenaamde beschaving.

Proberen wij onze waarden en normen zo maar als een stempel op een heel andere cultuur te drukken?

Is dat respectvol samenleven op mondiaal niveau, of is dat de ander je wil opleggen, is dat de ander proberen duidelijk te maken dat alleen wij beschaafd zouden zijn?

Maar wat is vrijheid dan?

Het is geen statisch gebeuren. Het is zéker niet alleen: leven in welstand. Het is ook niet de wereld tonen dat onze waarden en normen toonaangevend zijn.

Ik denk dat vrijheid juist een dynamisch proces is. Een beweging.

Ben je vrij om de ander tegemoet te treden? Met de ander de dialoog aan te gaan? Te kijken samen met die ander, hoe je elkaar kunt aanvullen.
Elkaar open benaderen en niet alleen tolereren, maar veel meer met respect bejegenen.
De ander proberen te begrijpen. Zonder hem of haar van alles op te leggen wat in mijn straatje past, wat in ons straatje past.

Misschien aardig geïllustreerd rond een citaat uit Handelingen 15. Enkele leerlingen uit Judea betoogden dat de nieuwe Christenen uit Antiochië zich moesten laten besnijden, overeenkomstig het door Mozes overgeleverde gebruik, omdat ze anders niet konden worden gered. Daardoor ontstond er, omdat nog meerdere Joodse gebruiken genoemd werden door deze Judeeërs, onrust onder de Christenen van die streek. Daarom gaan een zekere Judas samen met Silas namens de leerlingen naar Antiochië om de nieuwe Christenen het volgende te vertellen: In overeenstemming met de Heilige Geest hebben wij besloten u geen andere verplichtingen op te leggen dan wat strikt noodzakelijk is: onthoud u van offervlees dat bij afgodendiensten is gebruikt, van bloed, van vlees waar nog bloed in zit, en van ontucht. Als u zich daar aan houdt, doet u wat juist is.

Eigenlijk zeggen de leerlingen. Wij laten u in uw waarde. Wij respecteren de eigenheid van uw cultuur, u mag flexibel omgaan met onze waarden en normen, maar wij zijn wel blij dat gij onze broeders in Jezus zijt.

De ander tegemoet treden, waarderen, zoals hij is. Vrij laten om keuzes te maken
Vrijheid is dus zeker niet iets statisch. Het is een beweging. Een stroming. Van mensen die proberen respect voor elkaar te hebben, voor het anders-zijn van de ander, die open staan voor de meningen van de ander.

Mensen die ook kritisch zijn naar zichzelf en de ander méér-dan tolereren. Die zichzelf kwetsbaar durven opstellen naar die andere mens die zij tegemoet treden.

En dan probeer ik grip te krijgen op het gedachtegoed van de moderne devotie. Een stroming ontstaan in de veertiende eeuw, als katholieke hervormingsbeweging. Een beweging heel duidelijk gericht tegen het materialistische en zelfs decadente en corrupte van de Kerk van Rome in die tijd.

De nadruk moest weer komen te liggen op het leven in navolging van Jezus, zoals de eerste Christenen probeerden te leven. Eenvoudig, met de nadruk op zelfreflectie. Geen kritiek op de ander, maar vooral kritisch blijven kijken naar jezelf, naar je eigen persoonlijke relatie met het Goddelijke. Je relatie met Jezus, als vriend, als iemand dichtbij je.

Juist vanuit de eenvoud streven naar een geestelijk leven met een gemeenschappelijke noemer: je directe relatie met God en met de ander.

Een mooi citaat uit de Navolging van Thomas is wat dat betreft: Wij hebben gaarne dat de anderen volmaakt zijn, maar onze eigen gebreken verbeteren wij niet.

Een ander citaat: als het gaat om respectvol samenleven, om de vrijheid te zien als actieve beweging van mens naar mens, als een stroming van positieve energie:

Voorwaar, op de dag van het oordeel zal men ons niet vragen wat wij gelezen hebben, maar wat wij gedaan hebben.

Respect kun je niet afdwingen. Respect verdien je.

En als je de juiste beweging maakt, door kritisch te zijn naar jezelf, je relatie met de ander serieus te nemen, en vanuit je relatie met het Goddelijke elkaar probeert te begrijpen.

Als je de ander niet veroordeelt om zijn anders-zijn, maar hem of haar tegemoet treedt.

Als je in dialoog durft te blijven, met respect voor diegene en je kwetsbaarheid durft in te brengen tijdens die ontmoeting.

Dan praat je over een dynamische vrijheid.

Ik denk dat Thomas dat zou benadrukken als hij hier vandaag iets mocht zeggen over mijn onderwerp van vandaag:

Respectvol samenleven.

Ter nagedachtenis aan Jan Pallach denk ik dan en bid ik dan tot de liefdevolle die wij God mogen noemen: Wek in ons hart een visioen.

Van vrede brengen, liefde doen!

Hij bracht een zwaar offer, maar laten wij blijven hopen dat het niet voor niets was.

Thomas schreef heel veel over de spiritualiteit, schreef veel over de nederige relatie met het Goddelijke, maar legde daarnaast sterk de nadruk op de beweging van mens naar mens. Open en zuiver. Dat is de norm voor respectvol samenleven.

Dank u wel voor uw aandacht!!!